Jordi Solé Tura

Esquema de la conferència

L'ESTAT ENFRONT DEL CANVI TECNOLÒGIC.

Seminari HORITZO 92.
"L'area de Barcelona i les noves tecnologies".
ESPLUGUES DE LLOBREGAT
17-18 desembre de 1986.

I. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA.

1. La crisi de l'Estat. ¿Quina crisi ? ¿Crisi de representativitat ? ¿Crisi de les institucions? ¿Crisi de l'estructura social?

2.Un exemple: la crisi del Parlament. Es pot parlar realment de crisi ? En relació amb quin model ? O ens trobem davant una transformació de les funcions del Parlament ? Anem cap a un órgan de legimitació jurídico-formal de decisions polítiques i de control polític de l'Executiu ?

3. Però, cal parlar certament de la crisi de conceptes que semblaven establerts : vg. el concepte de régim parlamentari,el concepte d'Estat-nació, el concepte de sobirania , etc. CREC QUE CAL PARLAR DE PROCES DE TRANSFORMACIO DE LES INSTITUCIONS DAVANT L'IMPACTE DE NOVES REALITATS. En aquest sentit, necessitat de fer balanç dels canvis económics, socials i polítics en curs:

3.1. L'acceleració dels canvis tecnológics, especialment en alguns terrenys específics(microelectrònica, biogenética. Cfr. Informe de M.CASTELLS, El desafio tecnológico. España y las nuevas tecnologias, A.Ed. 1986). Multiplicació I abaratiment de les fonts d'informació. Peró,també, noves possibilitats de centralització i de control per part de minories poderoses.

3.2. Canvis profunds en els procesos productius i en les relacions de producció. Canvis profunds en l'estructura ocupacional. L'atur estructural. Una bona part de

la població activa actual està condemnada a l'atur. En el futur, a curt termini, menys del 30% de la població activa estarà formada per treballadors industrials. El desenvolupament del sector serveis.

3.3. Canvis profunds en l'estructura social. Relativització dels conceptes de classe obrera i classes intermèdies. Fragmentació de la classe obrera industrial i modificació de les seves referències culturals i de les seves formes de consciència col.lectiva. LA SOCIETAT DELS DOS TERÇOS. Les minories marginades. (Peter GLOTZ).

3.4. Modificació de pautes i referències culturals. Aïllament de l'individu. Nous instruments de comunicació(TV,video, ràdio).Uniformització de les referències.

3.5. Nova internacionalització de les relacions de treball i de producció.Les grans transnacionals.Predomini dels grans blocs político-militars. Hegemonia económica,cultural i militar dels EEUU al bloc occidental.INSUFICIENCIA DELS MARCS ACTUALS DE L'ESTAT NACIO.

3.6. En definitiva, possibilitats creixents que les decisions fonamentals siguin expropiades de les mans de la majoria de la població per la mundialització dels processos económics,polítics i culturals i a través del domini i del control dels desplegaments tecnològics.

II. TRETS GENERALS DE LA SITUACIO ACTUAL.

1. La caracteristica principalés la superposició desigual entre el vell i el nou,entre les velles estructures polítiques i culturals i les noves tendències.

2. El problema dela continuïtat de l'Estat en els processos de transició. EL CAS D'ESPANYA.

3. A Europa, persistència total de l'esquema bipolar sorgit de la II Guerra Mundial.

3.1. Les contradiccions d'Europa com a causa de dues guerres mundials, amb el resultat de la subordinació d'Europa, la seva divisió el predomini de la lògica bipolar. UNA EUROPA DIVIDIDA, EN LA QUE PREDOMINEN ELS COMPARTIMENTS ESTANCS I AMB ESCASSES POSSIBILITATS DE MANIOBRA MENTRE CONTINUÏ LA LOGICA BIPOLAR.

3.2. Les raons econòmiques i militars de l'hegemonia dels EEUU(hegemonia nuclear després II Guerra Mundial, Bretton Woods i el predomini del dòlar, no destrucció en cap de les dues guerres mundials,etc.)

3.3 L'URSS i el bloc socialista: societats endarrerides i destruïdes per la guerra, processos d'industrialització accelerada a través de grans commocions socials i polítiques i sistemes autoritaris, marginació respecte als grans circuits econòmics i culturals, etc. PERO SOCIETATS EN PROCES DE CANVI QUE CAL SEGUIR AMB ATENCIO.

4. Possibilitats i frustracions dels països subdesenvolupats. El conflicte Nord-Sud. El deute extern.

5. Desfassaments culturals però, alhora, uniformització de pautes culturals. Crisi i mutació de valors i d'estructures familiars, culturals,religioses, etc.

6. Els models de creixement:productivisme, industrialisme i defensa del medi ambient.

7. LA CRISI DELS MODELS POLITICS:

6.1. La representació política i la legitimació dels sistemes democràtics.

6.2. La crisi dels partits polítics com a instruments de participació i de mobilització.

6.3. Modificacions del concepte de nació. La insuficiència del marc nacional.

8. En resum: superposició desigual de tendències,cultures i línies de desenvolupament. Els nous fonamentalismes. La crisi de l'esfera pública i el redescobriment de la privaticitat. La ruptura de teixits socials tradicionals i la recerca de nous punts de referència col.lectius (v.g. el punt de referència "nació"). L'aïllament de l'individu.

III. EL PROBLEMA POLITIC.

1.Plantejament general: "De quina forma i en quines condicions es pot fer compatible una gran reestructuració dels aparells econòmics i socials -- i per tant l'ús de la força de

treball -- i alhora una reestructuració de les institucions representatives sense cedir a les simplificacions autoritàries sinó,al contrari, expandint la democràcia?. En definitiva,quina pot ser avui la relació entre la democràcia, l'eficiència i el desenvolupament? (A.REICHLIN, "Rinascita", 2.12.84, p. 30).

Les principals manifestacions del problema :

1.1. La crisi de l'Estat assistencial.

A.Lentitud i manca d'agilitat de l'aparell administratiu.

B. Crisi dels recursos fiscals.

C. Poca competitivitat del sector públic.

D. Crisi dels sistemes de protecció social.

E. Ruptura del compromís (concertació) entre el capital i el treball.(patronal, Estat,sindicats).

F. Però, atenció: A ESPANYA NO HI HA HAGUT ESTAT ASSISTENCIAL EN SENTIT ESTRICTE.PRESERVAR L'ESTAT ASSISTENCIAL A ESPANYA VOL DIR, EN BONA PART, CONSTRUIR-LO. COM ? AMB QUI? AMB QUIN CONTINGUT ?

1.2. L'alternativa neoliberal. "Deregulation", "més mercat i menys Estat", etc. En realitat no és menys Estat sinó una forma diferent d'intervenció de l'Estat en els mecanismes de producció i de redistribució del producte social.

2. No es tracta de defensar a ultrança el model tradicional d'Estat assisencial. Problemes a plantejar:

2.1. El caràcter, l'estructura i els poders de l'Estat, amb especial atenció al problema de les llibertats públiques.

2.2. La defensa en un món bipolar (a Europa).

2.3. El model de desenvolupament econômico-social. Un desenvolupament qualitatiu?

2.4. La qüestió de l'atur estructural.

2.5. La decadència de la societat patriarcal i les ruptures generacionals.

3. El problema del model. No hi ha un model definit i el més probable és QUE LA NOVA SOCIETAT DE LA INFORMACIO NO SERA NI EL MODEL CAPITALISTA NI EL SOCIALISTA, EN EL SENTIT QUE ELS DOS TERMES HAN ADQUIRIT EN L'ACTUAL REALITAT HISTORICA. Però, si no hi ha model sí que hi ha mediacions en el procés: LES REFORMES. Quines ?

3.1. La reforma de l'Estat.

A. Les institucions representatives. El Parlament: simplificació (monocameralisme) i potenciació de noves funcions (v.g. la funció de control públic de l'Executiu i altres institucions i poders; la funció de coordinació d'institucions descentralitzades, etc.)

B. Els sistemes electorals. Crisi de la representació proporcional ? Els problemes i les possibilitats de la representació majoritària .

C. L'estructura dels partits. La superació de conceptes com el de "partit de classe". Partits nacionals i partits internacionals. NECESSITAT DE PARTITS D'AMBIT EUROPEU.

D. Els sindicats. Del resistencialisme a la intervenció en els processos d'innovació tecnològica i reestructuració de les relacions de producció. "Es tracta de gestionar les innovacions, no de resistir-s'hi "(L.LAMA).

E. Les organitzacions socials. Articulació entre aquestes i el sistema productiu. Organitzacions socials i demanda cultural.

F. La descentralització. Comunitats autonómomes, autonomies locals.PROBLEMA CENTRAL. (No en parlo més,perquè és objecte de la ponència posterior de Jordi BORJA).

4. Problemes específics d'Espanya:

4.1.La continuïtat de l'Estat i la transició a la democràcia.

4.2. Centralisme i autonomies.

4.3. Autonomies i nacionalisme.

4.4. El sistema electoral i la desvalorització del Parlament. El problema del Senat.

4.5. La debilitat dels partits polítics i les tendències plebiscitàries.

4.6. La crisi de representativitat de la dreta.

4.7. Hem fet històricament tard a Espanya per la creació d'un sistema estable de partits polítics ?

4.8 La continuïtat dels aparells franquistes i l'exercici dels drets i llibertats.

5. El sistema polític i l'economia.

5.1. Les reformes d'estructura. Qui guía la innovació i amb quins objectius ? La innovació implica grans canvis en l'Estat, en l'administració, en els mecanismes de representació i participació popular, en el sistema educatiu,etc.

5.2. Es possible parlar d'innovació dins la tradició productivista-industrialista dels partits d'esquerra ? V.g. EL PROBLEMA NUCLEAR . L'ECOLOGIA (elaboracions de la S.P.D., del P.C.I., del LabourParty). El tema del desenvolupament qualitatiu.

6.Les aliances polítiques. Les aliances transversals.

7.Com a conclusió, insistir en la insuficiència de l'Estat-nació COM A MARC DELES REFORMES. Necessitat,com a mínim, d'un MARC EUROPEU.LES NACIONALITATS A ESPANYA I L'EUROPA DE LES REGIONS.